

Water Tour – Vesistömatkailun parissa työskentelevien PK-yritysten sekä alueiden kilpailukyvyn parantaminen innovatiivisten strategioiden ja teknologioiden avulla

Esimerkkejä parhaista käytännöistä vesistömatkailun kehittämisessä

Käsikirja palveluntuottajille, matkailutoimintojen suunnittelijoille ja markkinointiorganisaatioille

Sisältö

SISÄLTÖ	2
1 JOHDANTO.....	1
2 JOKIEN VARRELLA OLEVIEN SATAMAPAIKKOJEN TALOUDELLINEN TEHOKKUUS – LOITZIN KAUPUNKI MALLIPROJEKTINA.....	2
2.1 ALUEEN TARJOAMAT MAHDOLLISUUDET	2
2.2 LOITZIN KAUPUNGIN MATKAILUPOTENTIAALI.....	2
LOITZIN SATAMAN PALVELUT.....	3
2.3 ANALYYSI LOITZIN SATAMAN KOHDERYHMISTÄ JA VESISTÖMATKAILUMAHDOLLISUUKSISTA	3
2.4 KÄYTTÖKONSEPTI.....	4
KATSAUS TILAN MÄÄRÄÄN: KEHITYS, LAAJENNUSMAHDOLLISUUDET, KYVYT.....	4
SATAMA-ALUEEN KÄYTTÖMUOTOJEN ARVIOINTI	4
2.5 KOKONAISKATSAUS POTENTIAALISIIN TULO- JA MENOERIIN	4
ARVIO LOITZIN SATAMAN PÄIVIITTÄISISTÄ KÄYTTÖKUSTANNUKSI STA	5
TULO-MENOLASKELMA.....	6
2.6 TUOTESUUNNITTELUA UUSIEN KOHDERYHMIEN HOUKUTTELEMISEKSI	6
2.7 SUUNTAVIIVAT	6
3 MIDLANDIN ALUEEN VESISTÖMATKAILUIN JA SIIHEN LIITTYVIIN TOIMINTOIHIN KESKITTYVIEN PK-YRITYSTEN JA YHTEISÖJEN TAPAUSTUTKIMUKSEN KEHITYS.....	8
3.1 ULKOMAISEEN MATKAILUUN LIITTYVIÄ TILASTOJA	8
3.2 TUOTEKATSELMUS.....	8
3.3 PÄÄTELMIÄ TUTKIMUKSEN PERUSTEELLA (318 VESISTÖNKÄYTTÄJÄN KATSAUS)	9
3.4 SUOSITUKSIA UUSIEN TUOTTEIDEN JA PALVELUIDEN KEHITTÄMISEEN	10
3.5 PARHAITA TOIMINTATAPOJA.....	13
3.6 MARKKINOINTISUOSITUKSIA JA KOMMENTTEJA MARKKINOINNISTA.....	14
4 VESISTÖMATKAILU VASTAAN LUONNONSUOJELU DRÄVAJOELLA.....	16
4.1 DRÄVAJOKI.....	16
4.2 RETKIEN JÄRJESTÄMINEN JOELLA.....	17
4.3 VESISTÖMATKAILUN VAATIMAT PALVELUT	17
4.4 VESISTÖMATKAILUUN LIITETTÄVISSÄ OLEVAT AKTIVITEETIT	17
4.5 VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN	18
5 MAHDOLLISUUDET YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLELLE MATKAILULLE LAHDEN ALUEELLA, VARSINKIN ALUEEN MATKAILUKAUDEN PIDENTÄMISELLE – CASE LEHMONKÄRKI	19
5.1 PÄIJÄT-HÄMEEN MAAKUNTA	19
5.2 LEHMONKÄRKI.....	19
5.3 YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLINEN MATKAILU	20
5.4 MATKAILUSESONGIT	20
6 TAPAUSTUTKIMUKSIA – HERDADE DO ZAMBUJAL / SADOJOEN SUISTO.....	22
6.1 ALUEEN TUTKITUN OSAN TILANNE	22

6.2	STRATEGISIA SUOSITUKSIA MATKAILUN KEHITTÄMISEEN AFLOPS: N ALUEELLA	22
6.3	MAHDOLLISUUDET MATKAILUN KEHITTÄMISEEN JA HALLINTAAN AFLOPS: N ALUEILLA	22
6.4	ALUEELLINEN STRATEGINEN VISIO	23
6.5	TULEVAISUUDEN STRATEGIA.....	24

1 Johdanto

Heinäkuusta 2004 lähtien seuraavat viranomaiset ja instituutiot viidestä Euroopan maasta ovat tehneet yhteistyötä Interreg IIIC -projektin *Vesistömatkailun parissa työskentelevien PK-yritysten sekä alueiden kilpailukyvyn parantaminen innovatiivisten strategioiden ja teknologioiden avulla* parissa:

- Vorpommernin paikallinen matkailutyöryhmä, Greifswaldin kaupunki, Saksa;
- Irlannin keskiosan alueen viranomaiset, Midlandin alue, Irlanti;
- Etelä-Transdanubian kehitystoimisto, Pécs, Unkari;
- Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala, Valvonta- ja ympäristökeskus, Lahti;
- Metsäntuottajien yhdistys (AFLOPS), Azeitão, Portugali.

Jokaisella alueella tehtiin tutkimus vesistömatkailun kehitystarpeista tammikuusta heinäkuuhun 2006. Seuraavissa lyhyissä case-tutkimusraporteissa esitellään kunkin alueen vesistömatkailutilanne, uudet kehitysmahdollisuudet ja sellaiset menettelytavat, joita voidaan käyttää myös muilla alueilla:

- Vorpommernin paikallinen matkailutyöryhmä: Jokien varrella olevien satamapaikkojen taloudellinen tehokkuus – Loitzin kaupunki
- Irlannin keskiosan alueen viranomaiset: Erään vesistömatkailukohteen kehittäminen
- Etelä-Transdanubian kehitystoimisto: Luonnonsuojelu vastaan matkailun kehitys kansallispuistossa
- Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala, Valvonta- ja ympäristökeskus: Matkailukauden pidentäminen
- Metsäntuottajien yhdistys (AFLOPS): Laajan matkailusuunnitelman kehittäminen luonnoltaan herkälle alueelle

Tässä käsikirjassa esitellään case-tutkimuksia, joita voi käyttää hyväksi havaittujen toimintatapojen lähteenä. Jokaisen artikkelin lopussa on yhteystiedot, joita voi käyttää halutessaan lisätietoa asiasta.

2 Jokien varrella olevien satamapaikkojen taloudellinen tehokkuus – Loitzin kaupunki malliprojektina

Animare-projektinhallinta, matkailu, Romy Sommer

2.1 Alueen tarjoamat mahdollisuudet

Peenejoki on noin 105 km pitkä. Se sijaitsee Mecklenburg/Vorpommernin alueen itäosassa ja yhdistää Mecklenburg/Vorpommernin järviolueen Itämereen. Tällä alueella harjoitetaan paljon maanviljelyä. Alueen maisemat ovat luonnonmukaisia ja koskemattomia. Matkailun merkitys alueella kasvaa koko ajan.

Turistit pitävät alueen kuvankauniista pikkukaungeista, vanhoista kartanoista ja puistoista, kumpuilevasta maastosta, leppämetsistä ja niityistä sekä joista ja järvistä. Vesistömatkailu on yksi kasvavista matkailusektoreista. Vesistömatkailusezonki on lyhyt, ja sen kaikkein selkein huippuaika ajoittuu kesä-elokuulle. Tänä aikana majoituskapasiteetin käyttömäärät ovat keskimäärin 55 – 60 %. Hiljaisempina aikoina käyttömäärä on keskimäärin 10 – 15 %. 55 prosentin huippukauden käyttömäärät ovat melko alhaisia. Tämä johtuu luultavasti siitä, että alueen infrastruktuuri on paikoitellen kehittymätöntä, mikä vaikuttaa matkailun määrään negatiivisesti.

2.2 Loitzin kaupungin matkailupotentiaali

Verrattuna alueen muihin osiin Loitzin kaupungin maahan perustuva matkailupotentiaali on melko vähäinen: kaupungissa käy vuosittain 57 738 vierailijaa. Syynä tähän ovat matkailuinfrastruktuurin alhainen kehitysaste sekä hankalat liikenneyhteydet paikallisiin keskuksiin. Loitzin sataman integrointia alueelliseen ja alueiden väliseen satamainfrastruktuuriin voi kuvailla seuraavasti:

- Loitzin satama sijaitsee jokisuiston keskivaiheilla – jokainen vesistöturisti joutuu kulkemaan Loitzin ohi.
- Peenejoen varrella on satamia noin 5 – 10 km välein koko matkalla.
- Loitzin satama täyttää aukon jokisuiston infrastruktuurissa – Loitzin lähellä sijaitsevat satamapalvelut tarjoavat hyvin vähän laituripaikkoja ja palveluita.
- Loitzissa on 5 venekerhoa, jotka tarjoavat laituripaikkoja turisteille vain erillisen sopimuksen mukaan.
- Peenen jokisuisto sopii suurille venetyypeille, kuten moottoriveneille, asuntolaivoille ja purjeveneille; se ei ole eristynyt jokisuistoalue, jossa olisi vain pieniä sivuhaaroja.

- Suunnitteilla on 16 – 20 laituripaikkaa, kanoottipaikkoja joista jokaiseen mahtuu 8 kanoottia sekä laituripaikat kahdelle matkustajalaivalle tai kahdelle suurelle jokiristeilylaivalle.
- Satama sijaitsee kaupunkialueella → ei ole juurikaan vaikeuksia suojeltuja alueita koskevien vesistömatkailurajoitusten kanssa.
- Loitzin satama sijaitsee SPA 12 -alueella (lintujen suojelualue).

Loitzin sataman palvelut

- Täyttö- ja jätteenpalvelut (vessat, suihkut, juomavesi, energia, jätteet, jäteveden poisto)
- Tekniset palvelut: liukualustoja
- Muita palveluita kaupungissa: supermarket, ravintoloita, postitoimisto, puhelin, pankki, terveyskeskus, hotelli / loma-asuntoja / telttailualue

2.3 Analyysi Loitzin sataman kohderyhmistä ja vesistömatkailumahdollisuuksista

Veteen perustuvat

- Asuntolaivojen/moottoriveneiden kuljettajat
- Kanootilla liikkujat
- Matalilla purjeveneillä purjehtivat
- Matkustaja/jokimatkustaja-alukset
- Kalastajat

Maahan perustuvat

- Matkailuautoilijat
- Pyöräilijät
- Satamassa vierailijat
- Linja-autoretkien järjestäjät

Sekoitus erilaisia erilaisille kohderyhmille palveluja tarjoavia käyttömuotoja on tarpeen, jotta voidaan taata alueen kapasiteetin kunnollinen käyttöaste ja taloudellisesti kannattava sataman toiminta. Erilaisiin kohderyhmiin keskittyminen pitää sisällään sen riskin, että rajoitetun tilan vuoksi eri kohderyhmien tarpeet ovat keskenään ristiriidassa. Ongelmien välttämiseksi on kehitettävä toimenpiteitä.

Peenejoen ja Kummerowjärven alueen kasvavasta palveluntarjoajien määrästä huolimatta alueen vesistömatkailupotentiaalia ei vielä täysin hyödynnetä. Alueella ei tarjota tarpeeksi erikoispalveluita, kuten ohjattuja retkiä ja teemaretkiä sekä tuotepaketteja (esim. yhdistettyjä laiva-polkupyörä- tai kanootti-matkustajalaiva -matkapaketteja). Lisäksi matkailu-infrastruktuurissa on joitakin suuria aukkoja (esim. ei tarpeeksi vuokrakanootteja, kalastusvälinekauppoja ja kalastusvälinevuokrausta, jne.) joen varrella. Myös palveluntarjoajien palvelun laadussa ja palvelutarjonnassa on suuria eroja.

2.4 Käyttökonsepti

Katsaus tilan määrään: kehitys, laajennusmahdollisuudet, kyvyt

Uusi Loitzin satama rakennettiin alueelle, jossa oli jo ennestään tehdaskäytössä oleva satama. Näin ollen toiminta-alue on rajoitettu ja sitä reunustavat alueella jo olleet rakennukset. Laajennusmahdollisuuksia ei juurikaan ole.

Olemassa oleva satama-allas on kooltaan 80 x 35 m ja tarjoaa paikat 16 – 20 veneelle. Lisäksi satama-alueen reunoilla on tilaa kahdelle matkustajalaivalle, jokiristeilylaivalle tai vetoalukselle. Sataman itäreunan leirintäalueen edessä sijaitsevan satamavallin käyttöä lei ole tällä hetkellä otettu mukaan suunnitelmiin. Sinne on mahdollista rakentaa lisää laituriipaikkoja pienemmille veneille. Riippuen kapasiteetin käyttölukujen kehityksestä nämä paikat voitaisiin rakentaa, jotta laituriipaikkojen vuokrauksesta saataisiin lisätuloja. Loitzin satama ei pysty toimimaan taloudellisesti kannattavalla tavalla vain laituriipaikkoja vuokraamalla. Lisäkäyttömahdollisuudet ovat tarpeen, jotta saadaan muita tulonlähteitä.

Satama-alueen käyttömuotojen arviointi

Laskettiin erilaisia tulonsaantimahdollisuuksia perustuen optimistisiin ja pessimistisiin käyttöastearvoihin sekä erilaisiin tarjottujen infrastruktuuripalvelujen yhdistelmiin. Seuraavat infrastruktuuriosat ja palvelut otettiin huomioon:

Satama-allas ja laituriipaikat – ranta-alue

- Matkailutarkoituksiin käytössä olevat laituriipaikat
- Pysyvät laituriipaikat
- Matkustajalaivat, jokiristeilylaivat (ilmainen laituriipaikka)

Maalla olevat Loitzin sataman palvelut

- Karavaanarialue/pysäköintialue ja matkustaja-autojen pysäköintitilat
- Leirintäalue
- Vuokrausyhtiöt ja kalastusvälinekaupat
- Asuntovenevuokraamot
- Talvivarastointipalvelut ja pieni telakka
- Virkistysajoneuvojen pysäköintialueet
- Ruokapalvelut
- Kalastus-, veneily- ja leirintätarvikkeita myyvä kauppa / paikallisia tuotteita myyvä kauppa
- Polkupyörävuokraamot

2.5 Kokonaiskatsaus potentiaalisiin tulo- ja menoeriin

Tulot

Alla esitetään potentiaaliset tulot yllä mainituista käyttömuodoista. Tuloja ruokapalveluista, kaupoista, hotelleista ja muista laajemmista käyttömuodoista ei ole otettu lukuun ja niiden tuottavuutta pitää tutkia erikseen.

Kokonaistulot sataman toiminnasta

Käyttömuoto ja liiketoimintavolyymien tyyppi	Skenaario 1 (tulot euroina)	Skenaario 2 (tulot euroina)
Tulot laituri- ja palvelumaksuista	7.400	9.500
Tulot laituri- ja jokiristeilylaivoilta	600	1.200
Tulot laituri- ja matkustajalaivoilta	3.600	4.000
Tulot liukualustoista	3.000	3.000
Tulot pysäköintialueista	1.300	1.300
Tulot yöpymisistä leirintäalueella (sis. Sophienhof)	4.000	5.000
Tulot kanoottien vuokrauksesta	8.550	8.550
Tulot talvisäilytyspaikoista	5.000	5.000
Tulot virkistysajoneuvojen pysäköintialueista	1.000	5.000
Yhteensä	34.450	42.550

Lähde: omat laskelmat.

Menot

On laskettu neljä eri skenaariota, joissa ovat kulut riippuen henkilökunnan käytöstä:

Skenaario 1: Kaksi osa-aikaista työntekijää huippusesongin aikana (pohjapalkka 165,- euroa).

Skenaario 2: Kaksi osa-aikaista työntekijää huippusesongin aikana (pohjapalkka 250,- euroa).

Skenaario 3: Yksi väliaikainen täysaikainen työntekijä huippusesongin aikana ja yksi osa-aikainen työntekijä huippukauden aikana.

Skenaario 4: Yksi jatkuva täysaikainen työntekijä ja yksi osa-aikainen työntekijä huippusesongin aikana.

Seuraavat arvioidut kulut otettiin huomioon: vakuutukset, hallinnointikustannukset, kuoletukset ja palkkiot: 80 euroa/laituri- ja palvelupaikka, sataman huoltokustannukset 200 euroa/laituri- ja palvelupaikka.

Arvio Loitzin sataman päivittäisistä käyttökustannuksista

Päivittaiset käyttökustannukset	Skenaario 1 (kulut euroina)	Skenaario 2 (kulut euroina)	Skenaario 3 (kulut euroina)	Skenaario 4 (kulut euroina)
Henkilökuntakustannukset ja muut palkkakustannukset	2.410	3.600	14.505	23.580
Vakuutukset, hallinnointikustannukset, kuoletukset ja palkkiot	1.600	1.600	1.600	1.600
Huoltokustannukset	4.000	4.000	4.000	4.000
Yhteensä	8.010	9.200	20.105	29.180

Lähde: omat laskelmat.

Tulot verrattuna menoihin

Tulo-menolaskelma

	2 osa-aikaista työntekijää huippusesongin aikana (pohjapalkka 165,- euroa)	2 osa-aikaista työntekijää huippusesongin aikana (pohjapalkka 250,- euroa)	1 väliaikainen täysaikainen työntekijä huippusesongin aikana ja yksi osa-aikainen työntekijä huippukauden aikana	1 jatkuva täysaikainen työntekijä ja yksi osa-aikainen työntekijä huippusesongin aikana
Ylijäämä (tulot – menot) – Skenaario 1	26.440	25.250	14.345	5.270
Ylijäämä (tulot – menot) – Skenaario 2	34.540	33.350	22.445	13.370

Lähde: omat laskelmat.

Tähän kululaskelmaan otettiin mukaan vain päivittäiset toimintakustannukset. Korvoja, sijoitusten kuoletuskustannuksia sekä käyttökustannuksia ja rakennusten kuoletuskustannuksia ei otettu mukaan laskuihin. Nämä kustannukset riippuvat tulevien toimintojen laajuudesta ja realistisen sijoituskustannustason arvioinnista.

Ottamatta huomioon sijoituskustannuksia ja niihin liittyviä tulevia muutoksia satamaa voidaan hoitaa taloudellisesti kannattavasti kuvatuissa olosuhteissa.

2.6 Tuotesuunnittelua uusien kohderyhmien houkuttelemiseksi

Tärkeä tavoite sataman toimintojen saamisessa tuottaviksi on laajan tarjonnan luominen. Uusien tuotteiden kehittäminen on elintärkeää, jotta saataisiin houkutelua uusia kohderyhmiä. Mitä enemmän eriteemaisia kohderyhmille kohdistettuja tarjouksia kehitetään, sitä houkuttelevampi Loitz ja sen satama on turisteille – myöskin kauempaa tuleville.

2.7 Suuntaviivat

Yhteenvedon voidaan todeta, että Peenejoen suiston, Kummerowjärven ja Loitzin sataman täyden matkailupotentiaalin hyödyntämisen parantamiseksi voidaan käyttää seuraavia toimia:

1. Vesistömatkailupotentiaalin hyödyntäminen tarjontaa kasvattamalla
2. Infrastruktuurin parantaminen ja laajentaminen
3. Innovatiivisten tuotteiden kehittäminen kehityskelpoisten vesistömatkailualueiden markkinapotentiaalin hyödyntämiseksi
4. Vesistömatkailutarjonnan markkinoinnin ja esitetyn infrastruktuurin optimoiminen
5. Vesistömatkailuun liittyvien tilojen ja kaupungin tarjoavien palvelujen optimoiminen
6. Vesistömatkailuun ja -liiketoimintaan liittyvien organisaatorakenteiden optimoiminen ja nivominen yhteen

[Vorpommernin paikallinen matkailutyöryhmä](#)

Yhteystiedot: Tobias Valentien, toimitusjohtaja, valentien@vorpommern.de, puh. 0049 (0)3834 89 10

3 Midlandin alueen vesistömatkailuun ja siihen liittyviin toimintoihin keskittyvien PK-yritysten ja yhteisöjen tapaustutkimuksen kehitys

Matkailun tutkimuskeskus, Dublin Institute of Technology

3.1 Ulkomaiseen matkailuun liittyviä tilastoja

Taulukossa 1 vertaillaan ulkomaalaisten turistien määrää Itä-Midlandsissa (eli Ison-Britannian sisämaan itäosassa) muihin alueisiin verrattuna vuonna 2003. Siitä ilmenee, että Midlandsin alueella kävi 775 000 ulkomaista turistia, mikä on vähemmän ulkomaalaisten turistien vierailuja kuin millään muulla alueella (Dublinissa 3,4 miljoonaa, maan lounaisosassa 1,5 miljoonaa, länsiosassa 1,1 miljoonaa, Shannonjoella 983 000 ja kaakkoisosassa 907 000) paitsi maan luoteisosassa, jossa ulkomaalaisia vierailijoita oli 476 000. Nykyään Itä-Midlandsin alueelle tulee 13 % kaikista Irlannissa käyvistä ulkomaalaisista turisteista ja Midlandsin tutkimusalueelle 30 % näistä turisteista.

Taulukko 1: Ulkomaalaiset turistit eri alueilla (2003, satoina tuhansina)

	Yhteensä	Britannia	Keski-Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Muut alueet
Dublin	3,444	1,798	922	551	173
Lounaisosa	1,515	638	399	392	86
Länsiosa	1,159	372	380	348	59
Shannonjoki	983	345	263	334	41
Kaakkoisosa	907	425	206	228	48
Itä-Midlands jäljelle jäävät	543	299	126	85	33
Midlandsin alue	232	137	50	34	11
Luoteisosa	476	252	103	101	20

Lähde: Irlannin matkailutoimiston Fáilte Irlannin matkailutietokortit – Alueet 2003.

3.2 Tuotekatselmus

Alla on kartta, jossa esitetään graafisessa muodossa Midlandin alueella tarjolla olevat matkailutuotteet ja infrastruktuuri.

- Walking
- Golf
- Angling
- Heritage
- Equestrian
- Boating
- Watersports

Walking = Patikointi, Angling = Kalastus, Heritage = Rakennusperintö, Equestrian = Ratsastus, Boating = Veneily, Watersports = Vesiurheilu

3.3 Päätelmiä tutkimuksen perusteella (318 vesistöikäyttäjän katsaus)

Vesistöikäyttäjien profiili

Vesistöjä käyttävistä suurimmat sosiaalisen luokat todettiin olevan johtoportaan/tekniset työntekijät (20 %), eläkeläiset (17 %), pätevät manuaalisen työn tekijät (13 %) ja opiskelijat (10 %).

Selvästi suurin osa vastaajista asui Irlannin tasavallassa (85 %). Eniten ulkomaalaisia turisteja oli Saksasta (5 %) ja Isosta-Britanniasta (4 %). Ulkomaalaisten vierailijoiden keskimääräinen Irlannissa viettämä aika oli 10,5 päivää, ja 78 % ulkomaalaisista vastaajista oli tullut Irlantiin nimenomaan kokeakseen maan vesistöt.

Vesistöjen käyttäjät olivat pääpainotteisesti miehiä (73 %). Vastaajista vain 27 % oli naisia.

Vesistöjä käyttävien seurueiden keskokoko oli 2,6 henkilöä. 89 % vastaajista oli matkassa seurueessa, jossa oli 4 ihmistä tai vähemmän, ja loput (11 %) ryhmässä, joiden koko vaihteli viidestä 26 henkilöön. 36 prosenttia vastaajista käytti vesistöjä yksin, 25 % pariskuntana ja 25 % ystävien kanssa.

Melkein puolet vastaajista oli säännöllisiä käyttäjiä (49 %), 32 % paikallisia ja 21 % lomailijoita.

Äidinkielenä 88 prosentilla vastaajista oli englantia, ja saksa oli toiseksi yleisin äidinkieli (6 %).

Aktiviteetit

Vesistöalueella yleisimmät harrasteet ovat patikointi (35 %), liikkuminen vedessä omalla veneellä tai lautalla matkustaminen (27 %) ja kalastus (25 %). Nämä olivat myös vastaajien yleisimmin harrastamia aktiviteetteja.

Motiivi vesistöjen käyttöön

Vastaajien tärkeimmät motiivit vesistöjen käyttöön olivat rentoutuminen / stressin poistaminen / vapaudentunteen kokeminen / "arkielämästä eroon pääseminen" (37 %) ja luonnon rauha / ilmapiiri / rauhallinen elämäntyyli (30 %).

Tietolähteet

Tietolähteet, joista vastaajat yleisimmin saivat tietoa vesistöistä olivat se, että he asuvat alueella (45 %), että he olivat vakituisia käyttäjiä (40 %) ja ystäviltä tai sukulaisilta kuuleminen tai "puskaradio" (32 %).

Vesistöalueella vietetty aika

Vastaajien vesistöalueella viettämä aika oli keskimäärin 3,6 päivää.

Vesistöjen ja palveluiden arvioiminen

Vastaajien yleisarvio vesistöistä oli positiivinen: 86 % vastaajista piti vesistöjä hyvinä tai erittäin hyvinä. Royal Canal -kanava sai parhaimmat arvostelut, ja vastaajat olivat vähiten tyytymättömiä Grand Canal -kanavaan.

Pääsyyt vesistöille annetuille hyvälle arvosteluille olivat se, että vesistöt olivat rauhallisia / kauniita / mukava alue (18 %), kalaa tuli hyvin (11 %) ja että siellä oleilu oli rentouttavaa / elämäntapa (11 %). Pääsyyt vesistöille annetuille huonoille arvosteluille olivat se, että kalaa ei tullut hyvin (4 %), että aluetta pitäisi kehittää enemmän (3 %) ja että vesistöissä oli liikaa rikkaruohoja (2 %).

Suuri osa vastaajista piti lasten leikkikenttiä (85 %), pumppaustiloja (71 %), suihkuja (68 %), laivamuonaa (63 %) ja tankkauspaikkoja (59 %) huonoina tai erittäin huonoina.

Kulut

Vesistönkäyttäjät olivat käyttäneet keskimäärin yhteensä 13 030 € varusteisiin, ja vuosittain vastaajat käyttivät keskimäärin 728 €.

3.4 Suosituksia uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen

On tärkeää, että vesistöjen tärkeys paikallisena voimavarana tunnustetaan ja että niitä hoidetaan jatkuvasti houkuttelevana asuin-, työ- ja vierailualueena ottaen huomioon vesistöjen suojeleminen ja säilyttäminen tuleville sukupolville. Tämä on Irlannissa vesistöjen hallintaan liittyvä yleisvisio ja kaikki kehitys tulisi keskittää tämän vision ympärille.

Palvelut

Kaikkein tärkeimmät kehitystä vaativat vesistöihin liittyvät palvelut ovat:

- Suihkut
- WC:t (saatavuus ja laatu)
- Ravintolat
- Lasten leikkikenttäalueet ja
- Pumppauspaikat

Lisäksi todetaan, että seuraavat palvelut vaativat lisäkehitystä:

- Julkiset tilat (kuten pukuhuoneet)

- Roskankeräysalueet/jäteastiat; myös näiden jatkuva huolto on tärkeää kannattavuuden kannalta
- Ankkurointipaikat
- Sähköpisteet
- Laivamuonakaupat
- Lasten leikkialueet
- Kalastus- ja kulkupaikat
- Uima-alueet
- Paluukuljetukset autoille
- Lasten kesäleiri
- Turistitietopisteiden parantaminen – lisää kylttejä, suuntaa kertovia, tervetuloivotuksia, ohjaavia – huolto
- Vesistöjen turvallisuuden parantaminen
- Luontopolut vesistöjen varrella

Tuotteet

Tällä hetkellä veneilyaktiviteetteihin ja matkailuun ei ole mitään yhteistä lähestymistapaa. On tarpeen kehittää erilaisia maahan perustuvia aktiviteetteja ja vaihtoehtoisia veteen perustuvia aktiviteetteja, jotta saataisiin houkutelua maalla viihtyvät turistit alueelle ja tuotettua vaihtoehtoisia maa-alueisiin perustuvia aktiviteetteja veneturisteille. Tämä lisäisi matkailun talousvaikutusta ja alueen matkailusta saamaa taloudellista hyötyä kokonaisuudessaan.

Alueella tulisi priorisoida niiden aktiviteettien kehittäminen ja tarjoaminen, joilla on paljon käyttäjiä, siis (tärkeysjärjestyksessä): patikointi, yksityisveneily, kalastus ja vuokraveneily. Kaksi kehitystä vaativaa päätuotetta ovat patikointi ja pyöräily:

- Vaikka pyöräily ei ole julkishallinnon vastuuvollisuuden vuoksi sallittua niillä alueilla rannassa, jossa ei ole päällystettyä tietä, monissa paikoissa vesistöjen vieressä kulkee pitkiä matkoja paikallisia maanteitä, joilla pyöräily on sallittua.
- Monet tärkeät nähtävyydet ja kylät vesistöalueella eivät ole varsinaisesti veden äärellä; tällaisiin paikkoihin voisi kehittää houkuttelevan patikointi- tai pyöräilyreitit, aivan vesistön lähelle kun mahdollista ja kauemmas paikoissa, joissa lähelle rakentaminen ei ole mahdollista. Tämä reitti kulkisi kiinnostaviin paikkoihin, kuten lähistön kyliin, historiallisille paikoille ja paikkoihin, joissa on erityisen kaunis näköala.
- Näitä reittejä voisi kehittää hinauspolkujen lähistölle.
- Lisäksi Midlandin alueella tulisi tarjota ohjattuja patikointiretkiä.
- Kun sopiva reitti on löydetty, sille tulisi asentaa ohjauskyltit ja sitä tulisi huoltaa.
- Irlannin matkailutoimisto Fáilte Ireland on rahoittanut Western Development Tourist Programme -ohjelman kautta uusia patikointikonsepteja – Walking Through Time eli Kävelen ajassa taaksepäin. Tämän konseptin tarkoituksena on luoda 10 laadukasta, vierailijoita kiinnostavaa, vähän luontoon vaikuttavaa, kuntien ylläpitämää paikalliseen luontoon perustuvaa projektia patikoinnista kiinnostuneille vierailijoille. Tätä konseptia tulisi tutkia tarkemmin, jotta alueelle saataisiin lisättyä uusi houkutin. Laajoja erilaisia käyttäjäprofiileja on myös saatavilla Walking in the West -projekista. Molemmista projekteista löytyy lisätietoja osoitteesta <http://www.trueireland.com> tai soittamalla +353 (0)71 915 5323.
- Kaikkia reittejä tulisi kehittää parhaiden toimintatapojen antamien menettelytapojen mukaisesti. Lisätietoja saa Irlannin urheiluviranomaisilta (www.isc.ie).

Ajoreittejä voisi kehittää erilaisten teema-alueiden mukaisesti (esim. käsityöt/gourmet/kansallisomaisuus/luontoreitit).

Ratsastus

Ponivaellusreittien kehittäminen järvien, jokien ja kanavien varsille.

Veteen perustuvat aktiviteetit voisivat olla:

- Melontaa, vesijettiajelua, vesihiihtoa, kalastusta, purjehdusta ja purjeliittoa
- Kanavien vuokrausyritysten laajentamista
- Ohjattujen luontoreittien rakentaminen vesistöjen varrelle ja opastekylttien rakentamista reiteille

Perheturisteille ei ole tällä hetkellä tarpeeksi palveluita ja siksi perheitä ei saada houkuteltua alueelle. Perhetuotteita voisi kehittää esimerkiksi seuraavasti:

- Kehittämällä perhepuistoja
- Tarjoamalla innovatiivisia tai säähän perustuvia turistiaktiviteetteja, esim. seikkailukeskuksia; kylpylävene
- Päiväretkiä luomutiloille
- Kaikenikäisille soveltuvia perheaktiviteetteja, siirtokuljetukset sisältäviä laivamatkapaketteja

Tuotteistus

Vesistöihin perustuvien yhdistelmälomapakettien kehittäminen – esim. patikointi ja kalastus, veneily ja golf, veneily ja autonvuokraus tai patikointi, pyöräily ja poni/hevosvaellukset. Suosituksena on, että tarjottaisiin paketti, johon kuuluu veneen ja auton vuokraus, sillä monet ulkomaalaiset turistit tuntuvat viettävän toisen viikon Irlannissa ja matkustavan itsenäisesti.

Majoitustarjonnan laajentaminen

Majoitustarjonnan laajentaminen voisi houkutella turisteja pidentämään lomaansa, ja se vaikuttaisi myös osaltaan alueeseen ja vuodenaikoihin liittyviin asioihin.

Festivaalit ja tapahtumat

Vesistöihin perustuvan teemallisen festivaalin kehittäminen voisi myös lisätä tietoisuutta vesistöistä ja lisätä vesistöjen käyttäjien käyttökokemuksen nautittavuutta.

Vastuullinen matkailu

Vastuullinen matkailu on selvästi yksi nopeimmin kasvavista matkailun osa-alueista, ja Britannian keskiosan vesistöt tarjoavat ihanteellisen tuotteen ja ympäristön tämän tuotteen laajentamiseen. Vastuullinen matkailu on ympäristöstä huolehtivaa toimintaa, jonka tarkoituksena on luonnonsuojelu. Se korostaa myös paikallisia yhteisöjä, jotka hyötyvät paikallisista ympäristön tarjoamista eduista. Yhteisöjen ja viranomaisien tuki on elintärkeää vastuullisen matkailun kehittämisessä tällä alueella. Lisätietoa Irlannin ensimmäisestä aluepohjaisesta ekomatkailusuunnitelmasta, Ireland's GreenBox -projektista (Irlannin vihreä laatikko), löytyy osoitteesta <http://www.trueireland.com>. Tämän lähestymistavan avulla alue voisi hyötyä selkeästä markkinoinnista, varojen määräämisestä ja hallinnosta.

Yhteyksien kehittäminen paikallisella alueella

On tarpeen kehittää vahvempia yhteyksiä vesistöjen sekä kaupunkien, kylien ja viereisten alueiden suurempien kaupunkien välille. Nämä yhteyden parantaisivat sellaisten vesistöjen

lähistöllä sijaitsevien kylien yhteistyötä, joissa on unohdettua matkailupotentiaalia. Selvästi merkittyjen ajo/pyöräily/patikointireittien kehittäminen voisi auttaa tämän tavoitteen saavuttamisessa.

Tulisi kehittää kuljetus/aktiiviteettiyhteyksiä paikallisten kylien ja kaupunkien välille. Näiden avulla voitaisiin houkutelua turisteja vesistöiltä maalle ja tarjota vesistöjen käyttäjille vaihtoehtoisia aktiiviteetteja.

Waterways Ireland on vastuussa Irlannin saaren kulkukelpoisista vesistöistä, joita tässä tutkimuksessa ovat Shannonjoki, Grand Canal ja Royal Canal -kanavat sekä Barrowjoki. Waterways Ireland on vastuussa näiden vesistöjen hoidosta, huollosta, kehityksestä ja korjauksesta sekä markkinoinnista. Vesistöille on kehitetty useita yhteisiä kehitys- ja toimintasuunnitelmia, muun muassa Waterways Irelandin markkinointistrategia, joka on nyt käytössä kolmatta vuotta. Jotkut tässä raportissa annetut suositukset ovat osa näitä suunnitelmia.

3.5 Parhaita toimintatapoja

Projektipartnereiden alueille siirrettävissä olevia parhaita toimintatapoja
Rakenteet – Vesistöjen markkinointiin, hallintaan ja huoltamiseen on kehitettävä yhteinen integroitu järjestelmä. Olisi parasta, jos tätä järjestelmää johtaisi joku valtion viranomainen. Tämän viranomaistahon tulisi toimia läheisessä yhteistyössä muiden suunnittelu- ja kehitystahojen kanssa.
Suunnittelun ja kehityksen suositeltavat menettelytavat – Tulisi kehittää selviä ohjeita siihen, miten rakennetun ympäristön kanssa tulee toimia. Näissä ohjeissa tulisi ottaa huomioon vesistöjen kehityksen mahdolliset vaikutukset. Suunnitteluprosessin tulisi olla läpinäkyvä ja kaikille avoin.
Koulutus – Eräs prioriteetti on tiedon lisääminen käyttäjien, paikallisten yhteisöjen ja muiden asiaankuuluvien tahojen keskuudessa. On tärkeää kehittää ”yhteistä aluetunnetta”.
Tuotekehitys – Kestävän kehityksen mukaisen, ympäristöystävällisen tuotekehityksen tulisi olla yksi prioriteeteista. Kehityksen tulisi olla kansallisten toimintatapojen ja -rakenteiden mukaista aina kuin mahdollista, ja sen tulisi olla aina laadukasta. Kaikessa kehittämisessä tulisi olla tarpeeksi suuret budjetit varattuina pitkäaikaiseen huoltoon ja korjauksiin, varsinkin mitä tulee julkisiin tiloihin.
Ympäristöjohtaminen – Vesistöjä tulisi hallita EU:n kaikkein tiukimpien vesipolitiikan puitteiden ja direktiivien sekä saastumisen estämistä koskevan lainsäädännön mukaisesti.
Kulkumahdollisuudet - Suuren yleisön kulkumahdollisuuksien parantamista vesistöjen ääreen tulisi pitää prioriteettina, tulisi järjestää lisää yhdistettyjä kulkumahdollisuuksia, jotta pääsy vesistöjen ääreen olisi mahdollisimman helppoa.
Säätely, tarkkailu ja huolto – Toimintasuunnitelmat tulisi tarkastaa säännöllisin väliajoin, jotta voidaan taata toiminnan olevan tiukimpien standardien mukaista ja että tuotetta parannetaan koko ajan.
Turvallisuus – Vesiturvallisuutta tulisi korostaa yhtenä prioriteettina, tulisi luoda samanlaiset vesiturvallisuuden toimintaohjeet kuin Irlannin vesiturvallisuuden toimintaohjeet – www.iws.ie .

3.6 Markkinointisuosituksia ja kommentteja markkinoinnista

Kohdemarkkinat

Vesistöt vetävät puoleensa tietynlaisia käyttäjiä: yleensä hyvätuloisia, 35 - 55-vuotiaita ja usein säännöllisiä käyttäjiä. Irlannissa suuri osa käyttäjistä on paikallisia ja säännöllisiä käyttäjiä. Markkinoita voisi jakaa selvemmin kotimaisiin ja ulkomaisiin markkinoihin.

Kotimaiset markkinat

Vaikuttaa siltä, että Midlandin alue vetää puoleensa suuren määrän kotimaisia matkailijoita. Varsinkin seuraavat kreivikunnat korostuvat: Offaly ja Westmeath. Monet käyttäjistä käyvät alueella säännöllisesti ja ovat kokeneita vesimatkailijoita.

Ulkomaiset markkinat

Midlandin vesistöjen suurimmat ulkomaiset käyttäjäkunnat tuntuvat olevan isobritannialaiset ja saksalaiset turistit. Siitä syystä markkinointia tulisi kohdistaa varsinkin näille alueille. Irlannin turistiviranomaisten ja tällaisia matkoja ulkomaalaisille tarjoavien matkanjärjestäjien tulisi säännöllisesti päivittää aluetta koskevia tietojaan. Tietoisuutta alueesta näillä markkina-alueilla lisäisivät myös tutustumisretket.

Mainonta

Vesistöjä mainostaessa ja tietoisuutta niistä lisätessä tulisi käyttää hyväksi turistien päämotivaatioita alueelle tulemiseen. Tärkeimmät syyt vesistöjen käyttöön ovat rentoutuminen / stressinpoisto / "arki-elämästä eroon pääseminen" (37%%) ja alueen rauhallisuuden / ilmapiirin / elämäntahdin kokeminen (30%%).

Tutkimuksesta saatujen tärkeimpiä tietolähteitä tulisi käyttää vesistötietoisuuden parantamiseen; nämä ovat "puskaradio", paikalliset käyttäjät, Waterways Ireland, veneitä vuokraavat yritykset, Internet, kanavanpitäjät, matkailuinformaatiopisteet, sanomalehdet/aikakauslehdet, mainoslehtiset ja -julisteet, mainostus- ja venevuokraamoyhtiöt.

On tärkeää, että Midlandin alueen vesistöistä on kattavaa tietoa Internetissä, koska viime hetken matkavarausten tekeminen on yhä yleisempää ja yhä useampi ihminen käyttää Internetiä ottaakseen suoraan yhteyttä tuotteiden tarjoajiin. WaterTour-hankkeen Internet-sivuja voisi kehittää tätä tarkoitusta silmällä pitäen, jotta voitaisiin parantaa paikallisessa katselmuksessa jo tehtyä työtä.

Suositus on, että tarjotaan tietoa varsinkin ensimmäistä kertaa vesistöjä käyttäville, tietoa vierailta kielillä ja tietoa levitetään enemmän Irlannin turistitoimiston (Tourism Ireland) kautta sekä suoraan ulkomailla toimiville matkanjärjestäjille.

On tarpeen, että kaikki vesistöjen kehityksessä mukana olevat tahot mainostavat vesistöjä yhteistyössä, jotta voidaan kehittää yhtenäinen imago ja markkinointikampanja vesistöille. Lisäksi ehdotetaan, että lähellä vesistöjä asuville ihmisille vesistöjä mainostetaan tuotteena ja lisätään tietoisuutta vesistöistä.

Paikalliset koulut, nuoriso-ohjelmat ja kesäkurssit voisivat olla avuksi tietoisuuden lisäämisessä.

Tiedonlevitys

Olisi syytä pitää huolta siitä, että on tarjolla materiaalia, jossa kerrotaan kaikesta, mitä Midlandsin alueen vesistöillä voi nähdä ja tehdä, mielellään 6 kilometrin säteellä tapahtumapaikoista – tämänkin toiminnon tulisi perustua paikalliseen palveluiden ja aktiviteettien katselmukseen. Näiden materiaalien joukossa pitäisi olla aihetta käsittelevä Internet-sivusto, esite, opaskirja ja yksityiskohtaisia karttoja. Kaikki kehitetyt aktiviteetit pitäisi kerätä palvelupaketiksi, jota tulisi markkinoida Irlannin matkailutoimiston Fáilte Irelandin Internet-sivuilla osoitteessa www.Ireland.ie.

Yhteyksien kehittäminen paikallisella alueella

On tarpeen kehittää vahvempia yhteyksiä vesistöjen ja niitä ympäröivien suurten kaupunkien, pienempien kaupunkien ja kylien välille, jotta palvelurakenne olisi yhtenäisempi. Vesistöjen lähistöllä sijaitsevissa kylissä on paljon matkailupotentiaalia, mutta ne on jätetty osittain huomiotta. Selvästi merkittyjen ajo/pyöräily/patikointireittien kehittäminen voisi auttaa tämän tavoitteen saavuttamisessa. Tulisi kehittää kuljetus/aktiviteetti-yhteyksiä paikallisten kylien ja kaupunkien välille. Näiden avulla voitaisiin houkuttaa turisteja vesistöiltä maalle ja tarjota vesistöjen käyttäjille vaihtoehtoisia aktiviteetteja.

Opastuskyltit

Vesistöjen, kulkuväylien ja vesistöjen lähistöllä olevien palvelupaikkojen opaskylttejä pitäisi kehittää ja parantaa. Lisäksi kaikki vesistöjen varrella ja lähellä olevat ajotiet, patikointireitit, nähtävyydet ja palvelut tulisi merkitä selvillä opaskylteillä niin, että koko alueen brandi on yhtenäinen.

Irlannin keskiosan alueen viranomaiset: Jim Stone, toimitusjohtaja, jstone@midlands.ie, puh. 00353 (0)506 52996

4 Vesistömatkailu vastaan luonnonsuojelu Drávajoella

Etelä-Transdanubian kehitystoimisto

4.1 Drávajoki

Drávajoki saa alkunsa Tirolin Alpeilta lähellä Tolbackin kylää Itävallan ja Italian rajaseudulla, ja se yhtyy Dunajokeen Aljmasissa Jugoslaviassa. Joki on 695 kilometriä pitkä.

Drávajokeen laskee 24 suurempaa jokea ja virtaa. Joki ylittää Unkarin ja Kroatian välisen rajan useaan kertaan; monissa paikoissa joen vasen ranta on Kroatiassa ja oikea ranta kuuluu Unkariin.

Drávajoen matkailupotentiaali

Koko Unkarin puoleinen Drávajoki on suojeltua aluetta. Asiaa hoitavat ympäristönsuojeluviranomaiset työskentelevät yhteistyössä Duna-Drávan -alueen kansallispuiston johtokunnan kanssa tavoitteenaan suojella suojeltuja ja tiukasti suojeltuja alueita. Siksi alueella järjestettävien turistimatkojen aikoja ja osallistumismääriä säädelään tarkasti. Yöpyminen on sallittua 8 leirintäalueella. Unkarin puolen Drávajoella on vain kaksi paikkaa, joissa veneretket ovat sallittuja.

Alueen nähtävyydet

Vesistömatkailulla on vaikutus alueella vain 3 – 4 kilometrin säteellä joenrannasta.

Alueen vahvuudet ovat mahdollisuus esitellä paikallisia tapoja ja käsitöitä sekä tämän monikulttuurisen alueen eri etnisten ryhmien perinteet.

Tiedonpuute on suuri heikkous. On tuotettava esitteitä määritellyille kohderyhmille sekä parannettava suojeltuja lajeja kuvin ja tekstein kuvailevia opastuskylttejä alueen poluilla ja leirintäalueilla.

Areas relevant to water tourism on the Dráva

Leirintäalueiden parantamisessa on tärkeää, että ympäristö säilytetään luonnontilassa. Tulisi käyttää ympäristöystävällisiä (rakennus)materiaaleja ja vaihtoehtoisia energianlähteitä, ja jätteiden erottelun tulisi olla mahdollista.

4.2 Retkien järjestäminen joella

Retken järjestäjän pitää hankkia hakulomake Duna-Drávan kansallispuiston johtokunnalta ja lähettää se takaisin asianmukaisesti täytettynä. Johtokunta käsittelee jokaisen hakemuksen erikseen niin, että ensi kertaa alueella oleville turisteille annetaan etuoikeus. Kun järjestäjä on saanut hyväksyntäkirjeen, hänen täytyy hakea lupaa Etelä-Transdanubian ympäristö-, luonnonsuojelu- ja vesiensuojeluviranomaiselta. Jos retkellä ylitetään valtioiden välinen raja, järjestäjien pitää hakea muut tarvittavat luvat rajavartijaviranomaisilta.

4.3 Vesistömatkailun vaatimat palvelut

Pääpalvelut, joilla voidaan taata turisteille kiinnostava kierros, ovat seuraavat:

- Nähtävyydet (luonnon-, kulttuuri- ja arkkitehtuurinähtävyydet)
- Tiedot
 - Retkeä järjestettäessä: Tieto vesikulkuneuvoista ja leiripaikoista on tarpeen. Kotisivut ja multimediaa sisältävät CD-ROM:it ovat yhä suositumpia.
 - Retken aikana: Luonnonympäristö on tiedonlähde.
- Leiripaikat – majoitus
 - Turistit haluavat mieluummin majoittua luonnon keskelle. He haluavat viettää yönsä paimentolaisten tapaan tai lähes paimentolaisten tapaan.
 - Leiripaikoilla on vain peruspalvelut (WC:t, jäteastiat, nuotiopaikat, penkit ja opastekyltit).
 - Tavallisten perheiden tarjoama maaseutumajoitus on myös melko suosittua.
- Ruoka
 - Retken aikana useimmat turistit syövät etukäteen ostamaansa ruokaa.
 - Paikalliseen gastronomiaan tutustuminen voi olla kiehtovaa. Jos joku ryhmän jäsen tietää alueelta ruuanlaittotaidoistaan kuuluisia ihmisiä, ryhmä kokeilee paikallisia herkkuja herkemmin.
 - Jotkut turisteista haluavat mieluummin käydä ravintolassa syömässä.
- Peseytymismahdollisuudet, mahdolliset paikat
 - Säännökset sallivat peseytymisen joessa vain sille määrätyissä paikoissa.
- Kulkuyhteydet, julkiset liikennevälineet
 - Kuljetuspalveluita tarjoavien yritysten tulisi hankkia enemmän matkustajia, jolloin kansallispuistossa kävisi turisteja käyttäen ympäristöystävällisiä kulkuneuvoja.
- Kanoottien ja muiden varusteiden vuokraaminen
 - Drávajoen varrella olevat varusteiden vuokrausmahdollisuudet vaikuttavat riittävältä.

4.4 Vesistömatkailuun liitettävissä olevat aktiviteetit

- Patikointi, ohjatut retket: Henkilökohtaisesti ohjatut patikointiretket ja ohjatut retket ammattitaitoisen oppaan kanssa.
- Pyöräilyretket: Kun on melottu muutama päivä joella, aivot voisi vaihtaa polkupyörään ja alueen nähtävyyksiä voisi tutkia polkupyörällä.
- Ratsastusretket, hevoscärryajelut

- Kalastusmatkailu: Kalastusmahdollisuuksien lisäksi vesistöturistit voisivat olla kiinnostuneita paikallisten kalastajien kalastustavoista ja -perinteistä.
- Maaseutumatkailu: Paikalliset ruuat ovat tärkeä osa kulttuuriperintöä.
- Käsityökaupat ja -työesitykset: Useimmat turistit haluaisivat saada tietää lisää paikallisten ihmisten elämäntavoista ja harrastuksista, ja turistit ostavat mielellään matkamuistoja työpajoissa vieraillessaan.
- Kävelykierrokset kylissä: Valitettavasti turisteille ei anneta tarpeeksi tietoa alueesta, ja siksi he yleensä käyvät vain tunnetuimmissa kylissä.
- Terveysmatkailu: Vesistömatkailulla on aina vaikutus ihmisten terveydentilaan.

4.5 Vaikutukset ympäristöön

Huolellisesti suunniteltuna ja hallittuna matkailu tarjoaa uusia työpaikkoja ja lisätuloja sekä tarjoaa paikallisille yrittäjille mahdollisuuden perustaa matkailuyrityksiä. Nämä kaikki vaikutukset voivat parantaa paikallisten ihmisten elämänlaatua. Matkailu voi auttaa luonnonsuojelun sekä kulttuuriperinnön ja perinteiden suojelun rahoittamisessa. Jos matkailutoiminnot kuitenkin hoidetaan huonosti, matkailu aiheuttaa ympäristön saastumista, liikennemuutoksia ja melutason nousua, mikä saattaa pilata luonnon- ja kulttuurivarantoja.

Vesistömatkailun tyypilliset vaikutukset ympäristöön ovat seuraavat: lisääntynyt melu, veden saastuminen, kiinteän jätteen määrän kasvu, ilmansaasteet, öljyvuojojen aiheuttamat saasteet, vandalismi. Jotkut vesistökierrokset häiritsevät yhä eläimiä, yleensä sen vuoksi, että turistit käyttävät alkoholia retken aikana. Lisäksi on mainittava vieraiden eläinlajien tuonti alueelle, joka on myös tyypillinen ongelma, vaikkakaan se ei yleensä ole tahallista. Alueelle epätyypillisiä lajeja voi ilmetä, ja ne ovat yleensä tulleet ruuan ja matkatavaroiden mukana. Tämän vuoksi ekosysteemi voi häiriytyä.

Hyvin hoidettuna vesistömatkailu voi olla erittäin hyvä tapa parantaa ympäristötietoutta, kun turistit liikkuvat helposti valvottavissa olevilla poluilla valvotuissa ryhmissä. Siksi Drávajoen vesistömatkailutoiminnan onnistumiselle eräs tärkeä edellytys ovat pätevät retkioppaat ja palveluntarjoajat.

Etelä-Transdanubian kehitystoimisto: Balázs Borkovits, projektipäällikkö,
bbalazs@ddrft.hu, puh. 0036 (0)72 513734

5 Mahdollisuudet ympäristöystävälliselle matkailulle Lahden alueella, varsinkin alueen matkailukauden pidentämiseksi – Case Lehmonkärki

Tuomas Vuorio, Lahden ammattikorkeakoulu, Matkailun laitos

5.1 Päijät-Hämeen maakunta

- Sijaitsee Suomen rannikkoseudun ja Suomen järvialueen välissä.
- Lähes 200 000 asukasta 12 kunnassa.
- Pinta-ala 6.257 km², josta lähes 18 prosenttia vesistöjä.
- Enemmän kesämökkejä neliökilometriä kohden kuin missään muualla koko Suomen järvialueella.
- Noin 208 maaseutumatkailuyrittäjää, 60 kokoaikaista ja n. 150 osa-aikaista. (Sinivuori, 2002)
- Päijänne on yksi Suomen suurimmista järvistä: sen pinta-ala on 1.118 km², pituus 119 km, leveys leveimmillään 28 km, keskisyyvyys 16,2 m, syvin kohta 95,3 m, rantaviivaa yhteensä 2 248 m.
- Päijänteen kansallispuisto (14 km²) on perustettu 1993.

5.2 Lehmonkärki

Lehmonkärki on markkinointi- ja tuotemerkki, omistusmuodoltaan yritys on henkilöyhtiö. Yrityksessä työskentelee viisi vakituista työntekijää, mukaan luettuna yrittäjäpariskunta Ari ja Marjo Yrjölä. Näiden lisäksi yritys työllistää suuren määrän ”keikkatyöntekijöitä”, ensisijaisesti ohjelmanpalvelupuolella. Ohjelmanpalvelutarjonta on kasvanut uusien majoitustilojen rakentamisen myötä. Lehmonkärjessä voi harrastaa luontoliikunnan lisäksi muun muassa tennistä, sulkapalloa, ratsastusta, moottori- ja purjeveneilyä, moottorikelkkailua, kalastusta sekä extreme-lajeja kuten esimerkiksi kalliokiipeilyä tai kuumailmapalloilua. Muita esimerkkejä tuotteista ovat seikkailu- ja tiimiradat, rooli- ja fantasiaseikkailut, koulu- ja vaellusratsastus, peliturnajaiset, lumikenkäsafarit, kirkkoveneretket sekä erilaiset mielihyvälämykset. Lehmonkärki sijaitsee Asikkalan kunnassa, Päijänteen rannalla.

Päijänne on tärkeä elementti yrityksen toiminnassa, sillä sitä hyödynnetään monin tavoin. Vuonna 2004 valmistuneet lautat ovat tuoneet uuden ulottuvuuden vesistöjen hyödyntämiseen. Kaikki pyöröhirsihuvilat (yhteensä 15 huvilaa, majoituskapasiteetti 2 – 15 henkilöä) on väljästi sijoitettu harjumaiseen niemeen. Kaikki huvilat ovat omarantaisia.

Lehmonkärjessä on kokoustila 20 – 70 henkilölle ja juhlatila 150 – 200 henkilölle. Yli puolet asiakkaista on yrityksiä. Muut asiakasryhmät ovat yksityishenkilöt (perhelomat) ja muut ryhmät (hääseurueet ja muut juhlat). Ulkomaisten asiakkaiden osuus on noin 10 prosenttia asiakaskunnasta. Tuotteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään: 1. tuotteet yrityksille, 2. perhelomatuotteet ja 3. juhlatuotteet (täydellinen tuoteluettelo löytyy osoitteesta www.lehmonkarki.fi).

Päijänne on tärkeä elementti yrityksen toiminnassa. On erittäin tärkeää, että Päijänne kehittyy brandina tulevaisuudessa. Yrityksen koko markkinointi korostaa Päijänteen tärkeyttä, mutta Etelä-Päijänteen löydettävyyttä on parannettava, jotta saataisiin lisää turisteja alueelle. Päijänne on erityisen tärkeä talvella, koska se tarjoaa erilaisia tuotteita. Talvella jäätyvä järvi

on myös tärkeä kilpailuetu verrattuna moniin muihin vesistömatkailualueisiin. Lumirajan mahdollinen siirtyminen pohjoisempaan on suuri uhka talvituotteille ja -sesongille.

5.3 Ympäristöystävällinen matkailu

Suomen matkailuelinkeinon ekologista luonnetta on käsitelty useissa yhteyksissä. Edellytykset ovat monilta osin hyvät, esimerkiksi asiakkaiden määrä on hallittavissa, massamatkailua ei juurikaan ole ja Suomen luonto on puhdas. Ympäristöystävällisyyttä tulisi toteuttaa esimerkiksi vesistö- ja maaseutumatkailussa. Edellytykset ekologisesti tehokkaalle liiketoiminnalle ovat hyvät. Monissa tapauksissa yritysten ei tarvitse sitä toteuttaakseen tehdä suuria investointeja.

Ympäristöystävällinen matkailu on Lehmonkärjen voimavara – asiakaskeskeinen lähestymistapa on tärkeä asia. Yritys on yrittänyt ottaa huomioon ympäristöasiat toiminnassaan aivan alusta saakka: rakentaminen on ollut ympäristöystävällistä: jätevedenpuhdistus hoidetaan, päärakennuksessa käytetään järvilämmitystä ja lisäksi käytetään aurinkolämpöä, jätehuolto perustuu täydelliseen kierrätykseen, käytetään vain ympäristöystävällisiä öljyjä, lautoissa, veneissä ja moottorikelkoissa on nelitahtimoottorit, yritys tarjoaa jatkuvaa koulutusta ympäristöasioissa, yrityksen toimintaa tällä osa-alueella kehitetään koko ajan ja lähiruokaa käytetään aina kun mahdollista.

Ympäristöystävällisyyteen liittyy kuitenkin monia ongelmia, kuten jätteiden lajittelun vaikeus haja-asutusalueella ja jätehuoltojärjestelmän herkkyyden. Yrityksellä ei ole erillistä ympäristöjärjestelmää. Yritys on kuitenkin mukana Laatu-tonni-koulutuksessa, joka on matkailuyritysten laatuohjelma. Tässä järjestelmässä korostetaan ympäristöasioita, esimerkiksi eettistä toimintaa. Yrittäjät toivovat, että ympäristöystävällisten valintojen tekemistä tuettaisiin yhteiskunnallisesti ja lakisäätöjen uudistusten tekeminen olisi joustavampaa, sillä yksittäiselle yritykselle investoinnit voivat olla erittäin suuria ja kannattavuuden kannalta kohtalokkaita. Monille yrityksille ympäristöystävällinen toiminta ei ole pelkkä termi vaan mahdollisuus, ja voimme vain toivoa, että Lehmonkärjestä saadut hyvät kokemukset antavat muille yrittäjille uskoa ja toimivat hyvänä esimerkkinä.

5.4 Matkailusesongit

Matkailijoiden lomasesongit ovat myös Lehmonkärjelle erityisesti mökkivuokraustoiminnan kannalta tärkeimpiä aikoja. Suomalaisten ja ulkomaalaisten matkailijoiden loma-aikojen erot pidentävät vapaa-ajan matkailijoiden sesonkia. Kesäsesongin aikana Lehmonkärjen asiakkaita ovat erityisesti perheet, juhloseurueet ja kesäjuhlia viettävät yritykset. Elokuusta alkaen lisääntyvät yritystilaisuudet, joita jatkuu melko tasaisesti koko syksyn joulukuun saakka. Loppukesän ja alkusyksyn

viikonloput ovat suosittuja myös vapaa-ajan matkustajien keskuudessa. Joulukuun, uuden vuoden ja loppiaisen muodostavat oman sesonkinsa. Vuodenvaihteen jälkeen jatkuvat yritystilaisuudet. Hiihtoloma on tärkeä lomasesonki talvella, samoin pääsiäinen. Vappu on tähän asti ollut pääsiäistä hiljaisempi sesonki, mutta on selkeästi kasvussa. On selvästi havaittavissa ihmisten ja yritysten toiminnan samankaltaistumista. Siksi samanaikaiset lomamatkat eivät ole enää ainoa ongelma: myös yritykset kysyvät pitkälti samoja ajankohtia tilaisuuksilleen. Tämä on nähtävissä sekä vuosi- että viikkotasolla.

Suurimmaksi liiketoiminnalliseksi haasteeksi nousevat suuret volyymivaihtelut kysynnän suhteen erityisesti lyhyellä aikavälillä. Hiljaisten ajanjaksojen ennustaminen etukäteen on lähes mahdotonta ja niiden sijoittuminen vaihtelee vuosittain. Osa ongelmista liittyy suurempiin kokonaisuuksiin ja ratkaisutkin sitä kautta yhteiskunnan tasolla tehtäviin toimenpiteisiin. Yritys nojaa voimakkaasti niihin vahvuuksiin, joita alueella luonnonmaantieteellisesti katsotaan olevan. Voidaankin sanoa, että matkailusesongin pidentämisen osalta yritystä tulee tarkastella kokonaisuutena ja hyvänä esimerkkinä onnistuneesta toiminnasta. Yrityksen toiminnan tarkastelu ei kuitenkaan nosta esiin niitä tyypillisiä ongelmia, joita matkailusesonkiin alueella yleisesti liittyy.

Talvisesongin tuotteistaminen on onnistunut, ja talvisesongin merkitys tulee olemaan suurempi Päijät-Hämeessä, kun ilmaston lämpeneminen siirtää lumirajaa lähemmäs Salpausselkää. Erityisen kannustava asia Lehmonkärjen tapauksessa on mahdollisuus hyödyntää Päijännettä koko vuoden.

(Sinivuori, K. 2002. Päijät-Hämeen maaseutumatkailun kehittämishanke – esiselvitys. Lahden seudun yrityskeskus, Lahden matkailu, Maaseutumatkailu)

Lahden kaupunki Kari Porra, johtaja, kari.porra@lahti.fi, puh. (03) 814 3521 ja Reima Kauhanen, projektipäällikkö, reima.kauhanen@lahtisbp.fi, puh (03) 811 4256

6 Tapaustutkimuksia – Herdade do Zambujal / Sadojoen suisto

Metsäntuottajien yhdistys (AFLOPS), Portugali

6.1 Alueen tutkitun osan tilanne

AFLOPS:n hallinnoiman alueen keskus on Setúbalin piirikunnassa. Sen pinta-ala on 510 360 hehtaaria eli 5100 km². Vaikka alueella on taajaan asuttuja alueita ja teollisuuskeskittymiä, siellä on myös paljon suojeltuja alueita ja luonnonsuojelullisesti tärkeitä alueita. Nämä alueet eivät ole tärkeitä vain luonnonsuojelulliselta kannalta, vaan ne ovat myös yhtä tärkeitä vapaa-ajanvieton ja alueella vierailevien matkailijoiden rentoutumisen kannalta. Näillä alueilla matkailutoimintojen järjestäminen on kuitenkin aina hoidettava kestävän kehityksen mukaisella tavalla.

6.2 Strategisia suosituksia matkailun kehittämiseen AFLOPS:n alueella

AFLOPS ja sen yhteistyökumppanit tekivät yhteistyössä arvioinnin alueen resursseista ja sen potentiaalista matkailumäärien arviointiparametrien sekä organisaatioon ja näiden resurssien sijaintiin liittyvien parametrien avulla.

Seuraavassa yhteenveto tärkeimmistä johtopäätöksistä:

- Kaikilla tutkituilla alueilla on potentiaalia maaseutumatkailun kehittämisessä ei vain metsiensä vuoksi vaan myös käyttämättöminä olleiden harrastusmahdollisuuksien vuoksi, esimerkiksi maanviljelyn ja karjankasvatuksen alueella (karja, hevoset ja riista).
- Todettiin, että on mahdollista kehittää matkailutuotteita suolan, riisin ja korkin tuotannon ympärille.
- Tutkituille alueille on hyvät kulkumahdollisuudet. Lisäksi on mahdollista kehittää mereen, jokeen ja rautatiehen liittyviä tuotteita. Melkein kaikissa paikoissa on jo olemassa laitteet ja infrastruktuuri, jotka voi muuntaa matkailutarkoituksiin.
- Matkailutarkoituksiin voi käyttää myös kiinnostavia historiallisia paikkoja, joita oli puolella tutkituista maatiloista.

Tiloilla näkee selvästi, että ammattijakauma on rajoitettu ja matkailu on rajoitettua. Alue ei ole pitkälle kehittynyt eikä taajaan asuttu. Siellä on hyvin vähän projekteja, jossa käytetään hyväksi olemassa olevia luonnonresursseja: niitä hyödynnetään matkailijoiden metsästysalueina, ja lisäksi joitakin ulkoliikuntaan liittyviä projekteja on käynnissä.

6.3 Mahdollisuudet matkailun kehittämiseen ja hallintaan AFLOPS:n alueilla

Tämä on yhteenveto niistä ajatuksista, peloista ja alueen erikoispiirteisiin liittyvistä odotuksista, jotka nousivat esiin keskustelujen aikana. Ne kertovat niiden yrittäjien ja maanomistajien ajatuksista, joihin tutkimuksen aikana otettiin yhteyttä. Näitä ideoita pidetään nyt tärkeinä ja välttämättöminä edellytyksinä kehitykselle, ja tulevaisuudessa käytettävien lähestymistapojen tulisi perustua näihin asioihin.

Uskomme, että on tärkeää korostaa joitakin näitä edellytyksiä, nimittäin:

EDELLYTYKSET	TOIMENPITEET
Tilojen yksityisyyden ja koskemattomuuden turvaaminen	Varkausongelman ratkaiseminen Epätoivottujen ja kutsumattomien henkilöiden pääsyn estäminen tiloille Ulkoisten vierailijamäärien hallinta
Tilojen matkailuresurssien oikeanlaisen käytön varmistaminen	Käyttätymismallien kehittäminen ja luominen Sisäisten vierailijamäärien hallinta (tulkinta)
Laadukas ja arvokas imago	Korkealaatuisen brandin kehittäminen ylempien markkinasegmenttien tarpeisiin Luonnon ja kulttuuriperinnön merkityksen korostaminen
Tilanomistajien projektinkehityksen hallinnan lisääminen	Yhteistyökumppanien vaikutusten korjaaminen – mainostus ja instituutioiden välinen yhteistyö
Tilanomistajien toimien kehittäminen niin, että ne parantavat alueen kehitystä	Verkostoituminen Kumppanuudet ja protokolla

Matkailun kehittämistä AFLOPS:n alueella täytyy ajatella ja suunnitella sellaisten periaatteiden pohjalta, jotka ohjaavat strategian määrittelyä ja voivat lopulta toimia sen käyttöönoton ja sen pohjalta kehitettyjen toimien tukena.

Uskomme varmasti, että AFLOPS:n tapaus ja kehitettävä malli voivat olla hyödyksi laajemminkin matkailualalla Portugalissa, sillä malli on dynaaminen, sisältää aloitteita, edellytyksiä ja kumppanuuksia.

6.4 Alueellinen strateginen visio

Alueen matkailun integroidun kehittämisen tulee perustua toisiaan tukeviin periaatteisiin ja alueelliseen verkostoon.

Matkailutarjonnan täytyy edustaa alueen yleistä visiota, ja ottaa huomioon Sadojen suistoalue ja sen ympäristö perusmatkailutuotteena. Tämän lähestymistavan mukaisesti matkailun vesistöissä ja niiden ympärillä täytyy olla yksi alueen tärkeimmistä mainostuskohteista, vaikkakin tuote "ankkuroidaan" maalla oleviin laitteisiin ja matkailukohteisiin.

Strategisesti alueella täytyy ottaa huomioon veteen liittyvien harrastustuotteiden kehittäminen dynaamisiksi alueella olevien pienten ja keskisuurten kalastusyritysten infrastruktuurin tukemana.

6.5 Tulevaisuuden strategia

Tulevaisuudessa haluamme rakentaa Sadojoen suistoon palveluverkoston, joka kehittää veteen liittyviä harrastusmahdollisuuksia perustuen alueen kalastustoimintaa harjoittavien pienten ja keskisuurten yritysten muodostamaan infrastruktuuriin. Haluamme

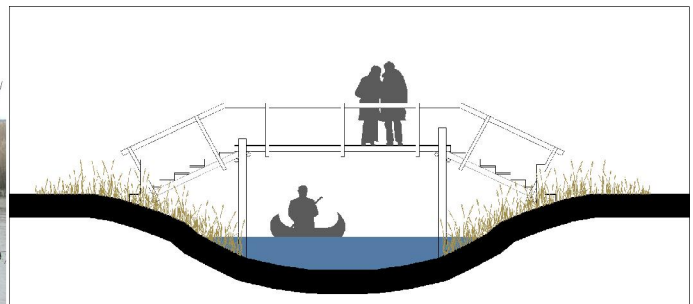
- Kannustaa infrastruktuureita ja tapoja, jotka mahdollistavat vapaa-ajanharrasteiden tarjoamisen matkailijoille ja jotka auttavat luonnon ja kulttuuriperinnön hyväksikäyttöä sekä matkailutarjonnan laatua ja monimuotoisuutta.
- Pitää huolta alueen kulttuuriperinnön ja luonnon suojelusta ja parantamisesta.
- Auttaa yleisesti alueen kestävästä kehityksestä.
- Avustaa toimivien majoitusmahdollisuuksien kehittämistä maaseutualueiden matkailuyrityksissä.
- Parantaa alueen ympäristön laadun kehitystä, vähentää ylikansoitusta ja parantaa aluetta ja sen luontoa yleensä sekä arkkitehtonisen suunnittelun laaduntarkkailua.
- Parantaa ja suojella paikkoja, joilla on matkailupotentiaalia.

Toimintasuunnitelmaan kuuluvat seuraavat toiminnot:

- Alueen matkailutarjontaverkoston parantaminen olemassa olevien ja potentiaalisten satamien perusteella niin, että alueelle tulee enemmän turisteja ja se on tunnetumpi.

Esimerkkejä Zambujalista

Metsäntuottajien yhdistys (AFLOPS): Raquel Rosário, raquel.rosario@alfops.pt, puh. 00351 (0)21 2198910